

Marko Tikka

Kuinka populaarimusiikista tuli yhteistä – Tanssimusiikin kansallistuminen vuosina 1927–1930
How Popular Music Became Popular – Dance Music and Gramophone Records in Finland, 1927–1930

Suomalaiset omaksuivat vuosina 1925–1927 ulkomaisten äänilevyjen perusteella sen, miltä aikakauden modernin tanssimusiikin tuli kuulostaa. Äänilevyjä Suomeen tuotaneiden monikansallisten Gramophone Companyn, Columbia Gramophone Companyn ja A. G. Lindströmin konserniin kuuluneiden levy-yhtiöiden menestykselle Suomessa oli kolme tekijää: vuonna 1925 alkanut yleinen myynnin kasvu äänilevykaupassa Pohjoismaissa, äänilevyjen ja gramofonien tullien aleneminen sekä tehokas mainonta. Yhdysvalloissa tuotetuilla amerikansuomalaisille tuotetuilla äänilevyillä oli huomattava merkitys. Kahden liikemiehen, C. Chesterin ja N. E. Saarikon toiminnan ansiosta amerikansuomalaiset levyt olivat ensimmäinen suomeksi laulettu monipuolinen uusi materiaali, jota oli saatavissa. Myynnin kasvaessa syntyi tarve äänittää tanssimusiikkia Suomessa, ja tällöin syntyivät ensimmäiset Suomessa laulettu tanssimusiikkilevyt. Niiden taustalla oli monikansallinen Gramophone Co. ja sen suomalaisena filiaalina Fazerin musiikki-kauppa. Gramophone oli musiikkituotannossaan konservatiivisempi. Sen sijaan pohjoisamerikan suomalaisiirtolaisille tuotettu Columbia Gramophone Companyn ohjelmisto oli astetta liberaalimpaa niin kansanomaisuuden kuin poliittisuudenkin suhteen. Suomalaisuus liittyi musiikissa selkeästi paitsi kertosäkeen kieleen myös tyylillisiin ratkaisuihin, jotka olivat suomalaisia: hitaus, virsimäisyys ja mollivoittoisuus. Suurimman suosion saaneissa levyissä orkesterit, niiden soittotapa, sovitukset sekä jo soitinkokoonpano edustivat sellaista tanssimusiikkia, joka oli ihmisille tanssipaikoilta tuttua. Kiinnostus musiikkia kohtaan syntyi osittain aikakauden julkisuudessa: paitsi mainostamalla myös ajankohtaisissa kirjoituksissa musiikkia käsittelemällä muoti-ilmiötä vahvistettiin. Kappaleita paitsi soitettiin uudella laitteella, gramofonilla, myös laulettiin ja hyräiltiin.

Asiasanat: Populaarimusiikki, 1920-luku, Suomi, musiikkiteollisuus, gramofoni

The end of the 1920s was a time of economic boom for the recording industry in Scandinavian countries. During 1929, over five million records were sold in Scandinavia, even in Finland 1.2 million records were sold. During 1925–1928, Finnish record buyers had begun to learn from the imported German, Swedish or Anglo-American records what modern dance music was like: a dance-rhythm song with a singed, simple chorus. In Finland in the 1920s, gramophone records and gramophones were marked as luxury items with high taxes levied at customs. When customs duties of gramophones and records were marked down to one fourth at the end of 1928, the import of records grew rapidly. It has been estimated that Musiikkikauppa Fazer, the wholesaler of Gramophone Co.'s records, sold over 280 000 records in 1929. At the same time, the Finnish-American Columbia sold approximately 250 000 records. This means that in 1929 half of all records sold in Finland were sold by these two operators. These two catalogues of music described both the commercial assumption of what kind of music was interesting to consumers, and at the same time it described the actual political climate of Finland. While Gramophone Co.'s Finnish wholesaler Fazer offered music to the "White" bourgeois Finland, Columbia records by Chester offered music to the masses, folk in the countryside and workers. The first best-selling popular dance music records considered to be Finnish popular music came from these catalogues. The records sold played a significant role in creating the shared experience on popular music, especially what kind of music was "Finnish", what kind of music was domestically "our" music. The period 1929–1930 has often been described as the awakening of Finnish popular music, because nearly all records sold then consisted of popular music. The best-selling records were so-called schlagers, with the three best-selling records being waltzes. Popular songs contained concise lyrics, were easy to learn even on initial hearing, and were made in the folk-song style. Therefore, the mode of presentation in these was familiar to record buyers.

Keywords: Popular Music, 1920's, Finland, Music industry, Gramophone

Seija Jalagin

Pelon ja toivon rajalla. Itäkarjalaisten pakolaisuus Suomesta Ruotsiin toisen maailmansodan jälkeen

Border of Fear and Hope. The Forced Migration of East Karelians from Finland to Sweden in 1944–1949

Artikkeli käsittelee Suomeen 1920-luvulla tai jatkosodan loppuvaiheessa pakolaisina tulleiden itäkarjalaisten toista pakolaisuutta eli Ruotsiin siirtymistä vuosina 1944–1948. Salaa tapahtuneiden muuttojen ansiosta lähtijöiden määrästä on esitetty vain arvioita ja lähdön syiksi on yleensä esitetty pelko Neuvostoliittoon palauttamisesta. Kemin ja Oulun henkikirjoista tehdyn otannan sekä haastatteluiden avulla tehty kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen analyysi osoittaa, että Ruotsiin siirtyi pääasiassa työläisperheitä. Useilla oli Suomen kansalaisuus, jonka ei kuitenkaan uskottu suojaavan mahdolliselta luovutukselta Neuvostoliittoon. Toisaalta Ruotsi myös houkutteli Suomen taloudellisesti vaikeissa oloissa: sieltä oli mahdollista anoa poliittista turvapaikkaa ja tavoitella sekä vakaampia että parempia elinoloja. Tutkimus osoittaa myös, miten vaikeassa tilanteessakin olevilla pakolaisilla on erityistä toimijuutta, kun he tekevät päätöksiä lähtemisestä ja jäämisestä.

Asiasanat: pakolaisuus, itäkarjalaiset, toimijuus, 1940-luku, Suomi, Ruotsi

Focusing on the East Karelians, who had mostly fled to Finland from post-revolution Russia in the early 1920s, and who, fearing repatriation to the Soviet Union, escaped to Sweden in the 1940s, the article presents a historical case study of the effects of migrant policies and practices in refugee lives. With a quantitative investigation of the refugees' family relations, age range and citizenship status as well as an analysis of their socio-economic circumstances in post-war Finland, the article argues that the East Karelians grabbed the opportunity to seek political asylum in the West because they knew how to utilize their vulnerable position and operate with government authorities. The Swedish state, as a form of ethnic selection, welcomed refugees from other Nordic countries to ease the country's labour shortage. The study contributes to recent scholarship that has problematized the categories of forced and voluntary migration that do not recognize the complex situations or individual experiences of people on the move. The article also suggests that we study the refugee agency more closely while also recognizing them as targets of contingent policies.

Keywords: forced migration, refugees, East Karelians, 1940s, Finland, Sweden

Vesa Vares

Juristipresidentti ja filosofikuningas? K. J. Ståhlberg ja Tomáš Masaryk liberaaleina poliitikkoina demokraattisen periaatteen ja meritokraattisen perinteen välissä

A lawyer president and a philosopher king? Liberal politicians K. J. Ståhlberg and Tomas Masaryk between the principle of democracy and the meritocratic tradition

K. J. Ståhlberg ja Tomas G. Masaryk olivat erilaisten poliittisten kulttuurien, mutta samanlaisen ideologisen viitekehyksen piirissä uransa luoneita valtiomiehiä, jotka toimivat monessa suhteessa samanlaisissa oloissa rakentaessaan uutta valtiota uudelleen eurooppalaiseen järjestelmään. Tämä artikkeli käsittelee heidän poliittista uraansa ja toimintaansa valtion johtajina vertailevasta näkökulmasta, tarkastellen liberaalidemokraattisen maailmankuvan pohjalta nousutta kansakunnan rakentamisen ja hallinnoinnin prosessia ja valtion roolin etsimistä uudessa Euroopassa sekä kaikessa tässä käytettyjä keinoja. Ståhlbergin osalta nojaan esitykseni pääosin arkistolähteisiin, Masarykin osalta tutkimuskirjallisuuteen ja muistelmateoksen luonteeseen Masaryk by Karel Capek. Esitän, että molemmilla liberaalin demokratian arvoihin liittyi niin turvautumista vasemmiston tukeen, pyrkimystä kansakunnan sisäiseen integroimiseen, joustavaa ja taipumatonta suhtautumista, auktoriteetin käyttöä kuin asettumista ensimmäisen maailmansodan jälkeisen uuden Euroopan puoltajiksikin. Toisaalta he olivat oman järjestelmänsä paradokseja: heidän taustapuolueensa oli huomattavasti johtajiaan heikompi, sillä liberaali demokratia ei kyennyt vakuuttamaan omaa puoluejärjestelmäänsä.

Asiasanat: K. J. Ståhlberg, Tomas G. Masaryk, liberaali demokratia, kansakunta, Suomi, Tšekkoslovakia

K.J. Ståhlberg and Tomas G. Masaryk were products of different countries and different political cultures but of the same ideological framework. They had to deal with the same kind of European political conditions when they built and stabilized their new states in the new European order after the First World War. This article deals with their political careers and activities as leaders of their states from a comparative viewpoint, taking into account how the nation-building process, including its administration, and search for a role in the new Europe developed and what kind of methods were used in order to achieve the goals. In the case of Ståhlberg, I rely mainly on archive sources and in the case of Masaryk on research literature and the book Masaryk by Karel Capek, which can be considered as Masaryk's memoirs. I maintain that both Ståhlberg and Masaryk represent the values of liberal democracy and domestic integration of the nation, especially with the backing

of the Left wing. As political persons, they could be both conciliatory and extremely self-conscious while at the same time using authority the kind of which is not always connected with political liberals. Although in many senses conservative by character, they both had to face political opposition from political conservatives and political trouble from right-wing radicals. On the other hand, they were paradoxes in their own political systems: their original political party was much weaker than they were, because liberal democracy could not altogether convince the political system it had created. In the end, Masaryk succeeded better in becoming the “Father of the Nation”, but Ståhlberg managed to deal with more difficult circumstances and upheavals, being on the “winning side of democracy” for several decades.

Keywords: Ståhlberg, Masaryk, Finland, Czechoslovakia, liberal democracy, authority

Oona Ilmolahti, Maria Lähteenmäki, Sinikka Selin ja Anssi Neuvonen

Biteillä maalatut omakuvat urbanisoituneessa Karjalassa

Self-portraits painted with bytes:

Digital branding in Finnish Karelian cities

Artikkelissa esitellään ja arvioidaan Lappeenrannan, Imatran ja Joensuun kaupunkien digitaalisia omakuvia. Sitä, minkälaisia sosiaalisesti jaettuina mielikuvia ja brändejä kaupungit sähköisissä viestintäkanavissaan itsestään ovat tuottaneet. Analyysin pääpaino on visuaalisessa aineistossa, ja teoreettisesti teeman käsittelyä raamittaa sosiaalisen imaginaarin käsite. Julkinen ja yksityinen viestintä sekä brändien ja omakuvien tuottaminen on siirtynyt aikaisempaa keskitetympään sähköisille alustoille ja sosiaaliseen mediaan, mikä tekee digisyntyisestä datasta tärkeän lähdeaineiston myös historian tutkimukselle. Tutkimuksen keskeisiä havaintoja on, että kyseisten kaupunkien brändäyksessä on keskitetty vahvasti luonnonmaisemaan ja kestävään kehitykseen sekä korostettu itärajan läheisyyttä ja ylirajaista yhteistyötä. Itäsuomalaisissa kaupunkikuvissa korostuvat karjalaisuuteen liitettyjen symbolien, kuten värien, yhä nykyaikanaanikin tärkeäksi koettu merkitys. Toisaalta digitaalisen viestinnän interaktiivinen rooli on vahvistanut kaupunkilaisten mahdollisuuksia vaikuttaa yhteisönsä julkiseen kuvaan. Sosiaalisen median hyödyntäminen voi näin demokratisoida paikallista vallankäyttöä ja lisätä yhteisöllisyyttä.

Asiasanat: Urbaani karjalaisuus, sosiaalinen media, kaupunkibrändäys, sosiaaliset imaginaarit, Itä-Suomi

This article examines digital communication related to the city branding of Lappeenranta, Imatra and Joensuu,

located in the Finnish eastern border region of Karelia. By focusing on digitally born data such as communal websites and social media channels, the paper assesses the social imaginaries built around the cities. The focus lies in the visual side of digital media. Our theoretical frame concentrates on the discussions of modern social imaginaries. The interactive nature of digital media has had a strong impact on the dynamics of communication with citizens. For this reason, it will offer new and fruitful source material for historians also. We conclude that the branding of the cities is strongly attached to nature and sustainability, and the close-knit interaction across the Russian border. In addition, the imaginaries are linked to traditional regional attributes, such as colours and other features of Karelian culture. The article indicates that by using digitally born data new layers of identity building can be reached, as social imaginaries are increasingly built with the help of social media. Because local people seem to have a real possibility to influence the chosen imaginaries, the use of social media could democratize local ways of acting and add to the sense of community.

Keywords: Urban Karelia, city branding, social imaginaries, digital communication, Finland

Tuula Juvonen

Historiantutkimusta toisin katsoen
Queering historical research

Artikkelissa analysoidaan kriittisesti suomalaisen historian tutkimuksen tilaa queer-tutkimuksen näkökulmasta. Siinä esitetään väite, että Suomen historiaa koskevassa tutkimuksessa niin homo- kuin heteroseksuaalisuus on pääsääntöisesti jätetty historiallistamatta aina 2020-luvun kynnykselle. Väitettä perustellaan aineistolla, joka on kerätty 2010-luvulla Historiallisessa Aikakauskirjassa arvioiduista tutkimuksista. Neljän tutkimuksen lähiluku osoittaa tilanteita, joissa tutkimus nojaa anakronistisiin käsityksiin identiteettiperustaisesta homoseksuaalisuudesta tai normatiivista heteroseksuaalisuutta edellyttävään taustaoletuksiin. Tästä johtuen kysymystä homo-hetero-jaon luonteesta ei ole nähty tarpeelliseksi edes esittää. Lisäksi artikkelissa osoitetaan, miten lähdekriittisyyden kritiikitön käyttö palvelee heteronormatiivisuuden pönkittämistä, ja tarjotaan toisenlaisia lähestymistapoja aineistojen tulkintaan. Artikkelissa ehdotetaan, että kuvamme suomalaisen yhteiskunnan historiasta ja sen sukupuolipoliittisista jännitteistä voisi muuttua ratkaisevasti, jos Suomen historiaa tutkivat historioitsijat esittäisivät keskeisen kysymyksen sukupuolten ja seksuaalisuuksien välisen suhteen suuttuvasta luonteesta ja myös etsisivät siihen vastauksia.

Asiasanat: historian tutkimus, kritiikki, homoseksuaalisuus, heteroseksuaalisuus, queerkompetenssi

The article analyses critically the state of Finnish history writing from a queer perspective. It argues that up to the 2020s, research focusing on Finland has mostly failed to historicize both homosexuality and heterosexuality. That argument is backed up with data that has been collected from the research reviewed in *Historiallinen Aikakauskirja* during the 2010s. A close reading of four such studies point out incidents where the research relies on either anachronistic ideas of identity-based homosexuality or heteronormative premises to the extent that questioning the nature of the homo–hetero distinction becomes obsolete. Moreover, the article shows how uncritical reliance on source criticism results in cultivating heteronormativity, and thus other analytical approaches are proposed. The article suggests that our understanding of the history of Finnish society and its gender-based political tensions may radically change if the historians dedicated to Finnish history ask a vital question about the mutable nature of gender and sexual relations and then seek to answer it.

Keywords: historical research, critique, homosexuality, heterosexuality, queer competence

Heidi Kurvinen ja Riitta Matilainen

Nais- ja sukupuolihistoria kotimaisten yliopistojen opetuksessa 1980-luvulta nykypäivään
Teaching of women's history and gender history at Finnish universities from the 1980s to the present

Koulujen historianopetus on runsaasti tutkittu teema, mutta yliopistotason historianopetus ja sen kehitys on jäänyt pitkälti tutkimuksellisen katseen ulkopuolelle. Tässä artikkelissa tartumme teemaan analysoimalla nais- ja sukupuolihistorian opetuksen kehitystä kotimaisissa yliopistoissa 1980-luvulta nykypäivään. Osoitamme nais- ja sukupuolihistorian opetuksen olleen sidoksissa opetushenkilökunnan omiin kiinnostuksen kohteisiin, yksittäisten henkilöiden aktiivisuuteen sekä

laajempiin rakenteellisiin tekijöihin, jotka kaikki vaikuttivat eri tavoin paitsi yksittäisten kurssien aiheisiin ja esiin nostettuihin näkökulmiin myös opetusohjelmien sisältöihin. Esitämme, että nais- ja sukupuolihistorian opetuksen vakiintumisessa ei ole aina ollut kyse erityisen näkyvästä muutoksesta tai yksinomaan nousujohteisesta kehityksestä. Ajattelutavoissa feministinen näkökulma on kuitenkin ujuttautunut hienovaraisesta osaksi oppiaineiden henkistä pääomaa, mikä näkyy paitsi sukupuolen myös muun moninaisuuden huomiointa ottamisena opetuksessa. Artikkelin lähdeaineisto koostuu muistitiedosta, kyselyvastauksista, historia-aineiden opinto-opaista ja aikalaisteksteistä.

Asiasanat: yliopistollinen historianopetus, naishistoria, sukupuolihistoria, feminismi, Suomi

The teaching of history at schools is a well-studied topic, but the academic teaching of history and its development has been somewhat neglected. This article seizes the topic by analysing the development of the teaching of women's history and gender history at Finnish universities from the 1980s to the present. Researchers show that the field of women's history and gender history and its establishment as a part of the academic curriculum is tied to the personal interests of the teaching staff, the activities of individual teachers, and the larger structural factors that all contributed to the topics of individual courses and their aspects as well as the contents of overall curricula. The authors claim that the rise and establishment of women's history and gender history in academic teaching has not always been particularly visible or solely an ascending progress. However, the mindset of the feminist approach has infiltrated discreetly the human capital of history disciplines and is seen as a sensitivity to both gender history and other diversity in teaching. The source material of the article consists of an oral history, answers to a questionnaire, curricula of the history disciplines, and contemporary texts. The research method is feminist.

Keywords: academic history teaching, women's history, gender history, feminism